

3 FYZICKÉ OSOBY A EVIDENCE PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI

Začínající podnikatelé se musí rozhodnout, jakým způsobem budou evidovat svoji podnikatelskou činnost, tj. zda povedou **účetnictví nebo daňovou evidenci**. Aby mohli provést správné rozhodnutí, musí si nejprve uvědomit, jaké jsou hlavní rozdíly mezi účetnictvím a daňovou evidencí.

3.1 Rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím

V **účetnictví** se účtuje tzv. podvojným účetním způsobem, který je známý jako Má dáti / Dal. **Účtuje se o stavu a pohybu majetku a jeho zdrojích financování a dále o nákladech a výnosech** a s tím souvisejícím výsledku hospodaření účetní jednotky.

Pro **náklady a výnosy** není rozhodující okamžik zaplacení, ale okamžik provedení výkonu, tj., kdy k hospodářské operaci dochází (podrobnější informace o nákladech a výnosech jsou uvedeny na následující straně).

To je podstatný rozdíl oproti **daňové evidenci**, která je založena na pohybu peněz, tj. **zaznamenávají se zde příjmy a výdaje** (v hotovosti a na běžném účtu) související s podnikatelskou činností. **Pro stanovení základu daně v daňové evidenci** je rozhodujícím kritériem to, zda se **platba uskutečnila v příslušném kalendářním roce** (a to bez ohledu, kterého období se hospodářská operace týká).

Poznámka:

Samozřejmě i v daňové evidenci existují výjimky, kdy „platební princip“ neplatí. Například výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku nelze uplatnit jednorázově do daňových výdajů, i když platba proběhla. Základ daně se v tomto případě v jednotlivých letech snižuje pouze postupně, a to vždy o poměrnou část z celkové hodnoty dlouhodobého hmotného majetku, o tzv. odpisy.

Hlavní rozdíl mezi daňovou evidencí a účetnictvím

spočívá v rozdílném zjištění výsledku hospodaření, resp. základu daně z příjmů.

Základ daně se v DAŇOVÉ EVIDENCI zjišťuje jako rozdíl mezi PŘÍJMY A VÝDAJI.

Jedná se o **příjmy zahrnované do základu daně** (tzv. daňové příjmy) a **výdaje odčitatelné od základu daně** (tzv. daňové výdaje). Vymezení těchto příjmů a výdajů je uvedeno v zákoně o daních z příjmů.

- **Příjmy** jsou přijaté peníze v hotovosti nebo na bankovním účtu, rozhodujícím kritériem pro zaznamenání v daňové evidenci je okamžik přijetí peněz. Jedná se zejména o příjmy za provedené práce a služby, za prodané výrobky, zboží, popř. další majetek.

- **Výdaje** jsou vydané peníze v hotovosti nebo na bankovním účtu, také zde je pro zaznamenání v daňové evidenci rozhodující okamžik, kdy bylo zaplacené. Jedná se zejména o provedené úhrady za nákupy pro podnikatelskou činnost (například nákupy materiálu, zboží, služeb). Ne všechny výdaje za nákupy pro podnikání jsou daňovým výdajem v okamžiku zaplacení. Jako příklad lze uvést pořízení dlouhodobého hmotného majetku (viz výše uvedená poznámka).

Výsledek hospodaření se v ÚČETNICTVÍ zjišťuje jako rozdíl mezi VÝNOSY A NÁKLADY.

- **Výnosy** jsou výkony oceněné v penězích, které byly uskutečněny, tj. tržby za provedené práce a služby, za prodané výrobky, zboží. Rozhodující není okamžik zaplacení, ale okamžik provedení výkonu (dodání zboží, výrobků, poskytnutí služby).
- **Náklady** jsou peněžním vyjádřením spotřeby hospodářských prostředků (např. spotřeba materiálu), cizích výkonů (např. spotřeba elektrické energie, opravy, telefonní hovory, nájemné), práce zaměstnanců (zejména mzdy). Podobně jako u výnosů není ani v tomto případě rozhodující okamžik platby, ale okamžik spotřeby.

SHRNUTÍ

Způsob stanovení základu daně v daňové evidenci je ve srovnání s účetnictvím rozdílný.

V daňové evidenci podnikatel neplatí daň z příjmů například z vystavených faktur za prodej zboží, výrobků, služeb, které ještě nebyly uhrazeny a naopak do daňových výdajů může uplatnit nákup zásob již v okamžiku zaplacení bez ohledu na skutečnou spotřebu těchto zásob. To znamená, že podnikatel například na konci roku zaplatí za nákup zásob, které spotřebuje nebo prodá až v příštím roce, ale přitom si sníží základ daně již v běžném období. Tyto skutečnosti jsou pro podnikatele vedoucí daňovou evidenci ve srovnání s podnikateli, kteří vedou účetnictví, daňově výhodné.

Na druhé straně přijatá faktura za nakoupenou službu, která ještě nebyla zaplacená, bude v účetnictví nákladem, který sníží základ daně podnikatele, zatímco v daňové evidenci základ daně neovlivní.

Příklad na uplatnění daňových výdajů u zásob materiálu

Pan Karel 12. 11. 2020 nakoupil za hotové materiál, který byl převzat na sklad. Do výroby byl vydán až v roce 2021.

Řešení:

DAŇOVÁ EVIDENCE = daňový výdaj bude v roce 2020, protože v tomto roce došlo k zaplacení nákupu materiálu.

ÚČETNICTVÍ = náklad bude až v roce 2021, kdy byl materiál spotřebován (tzn. bez ohledu na to, kdy byl nakoupen a zaplacen).

PŘÍKLAD

Příklad na daňové příjmy

Pan Rudolf 10. 11. 2020 přijal zálohu ve výši 50 000 Kč na montážní práce. Montážní práce provedl v prosinci 2020 a 29. 12. 2020 provedl vyúčtování, tj. vystavil fakturu za tyto provedené práce. Celková hodnota montážních prací činila 120 000 Kč.

Doplatek ve výši 70 000 Kč zákazník provedl 15. 1. 2021.

Řešení:

V DAŇOVÉ EVIDENCI budou daňové příjmy, který ovlivní základ daně, takto:

- v roce 2020 ve výši 50 000 Kč; v roce 2021 ve výši 70 000 Kč

To znamená, z hlediska základu daně je podstatné, kdy pan Rudolf obdržel peníze (bez ohledu na to, kdy byly práce provedeny).

V ÚČETNICTVÍ bude zaúčtována do výnosů celá hodnota provedených montážních prací (120 000 Kč) již v roce 2020.

To znamená, že základ daně, ze kterého se bude počítat daň z příjmů, se zvýší v roce, kdy pan Rudolf provedl práce (bez ohledu na to, kdy dostal zaplacenou).

ÚLOHA

Úloha 3.1

Podnikatel má živnostenské oprávnění na účetní poradenství. V rámci jeho podnikatelské činnosti se uskutečnily níže uvedené hospodářské operace.

Úkol: Určete, ve kterém zdaňovacím období a jakým způsobem ovlivní základ daně z příjmů v daňové evidenci a v účetnictví níže uvedené položky (zvýšení základu daně +, snížení základu daně -)

Hospodářské operace	Daňová evidence		Účetnictví	
	2020	2021	2020	2021
1. V prosinci 2020 zaplatil za nákup materiálu, který byl vydán ze skladu do výroby v 01/2021				
2. V prosinci 2020 obdržel fakturu za inzerát v novinách, která byla zaplacená v roce 2021				
3. V prosinci 2020 bylo zaplacené nájemné na leden 2021				
4. V prosinci 2020 přijal zálohu na zpracování daňového přiznání, které bylo provedeno v 02/2021				
5. V prosinci 2020 vystavil faktury za účetní poradenství, které provedl ve 4. čtvrtletí 2020				
a) panu Slušnému – zákazník provedl platbu v lednu 2021				
b) společnosti POKUS, s.r.o. – zákazník fakturu vůbec nezaplatil				
6. V prosinci 2020 obdržel fakturu za telefonní hovory za 12/2020, která byla zaplacená v lednu 2021				
7. V lednu 2021 vyplatil mzdu zaměstnanci za prosinec 2020				
8. V únoru 2021 proplatil zaměstnanci služební cestu, která se uskutečnila v lednu 2021				

3.2 Charakteristika daňové evidence

3.2.1 Osoby, které mohou vést daňovou evidenci

Daňovou evidenci mohou vést **fyzické osoby** (např. živnostníci, lékaři, advokáti, daňoví poradci), které **nejsou účetní jednotkou**.

Z **fyzických osob** patří mezi účetní jednotky, tzn. ty, které **musí vést účetnictví**, zejména tyto podnikatelské subjekty:

- **fyzické osoby – podnikatelé, jejichž obrat přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 mil. Kč**

Povinnost vést účetnictví mají od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou. Tito podnikatelé musí vést účetnictví po dobu minimálně 5 let, i kdyby jejich roční obrat v dalších letech již 25 mil. Kč nepřesáhl.

PŘÍKLAD

Příklad na povinnost vést účetnictví

Podnikatel vedoucí daňovou evidenci v roce 2020 poprvé překročil obrat 25 mil. Kč.

Řešení:

Podnikatel se stal od roku 2021 účetní jednotkou, ale až od ledna roku 2022 má povinnost začít vést účetnictví, které povede nejméně do roku 2026.

- **fyzické osoby – podnikatelé, kteří jsou zapsáni v obchodním rejstříku, a to ode dne zápisu do obchodního rejstříku**

Poznámka:

Zápis do živnostenského rejstříku není totéž co zápis do obchodního rejstříku.

*Pro zahájení podnikatelské činnosti je zpravidla nutné mít živnostenské oprávnění, které je následně zapsáno do **živnostenského rejstříku**. To znamená, že každý, kdo má živnostenské oprávnění, musí být v tomto rejstříku zapsán.*

*Na rozdíl od živnostenského rejstříku v **obchodním rejstříku** většina podnikajících fyzických osob zapsána není. OSVČ totiž obecně nemají povinnost zápisu do obchodního rejstříku, ale mohou o to sami požádat. V případě zápisu do obchodního rejstříku však i OSVČ musí okamžitě začít vést účetnictví, proto naprostá většina podnikajících fyzických osob tuto možnost nevolí. Naopak právnické osoby se do obchodního rejstříku zapisují povinně.*

- **fyzické osoby, které se rozhodly dobrovolně vést účetnictví**

Vést účetnictví může fyzická osoba **také na základě svého rozhodnutí**, a to buď ihned po zahájení své činnosti nebo od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se rozhodla vést účetnictví, tzn. v průběhu roku přechod z daňové evidence na účetnictví není možný.

UPOZORNĚNÍ

Všechny **právnické osoby** (například obchodní společnosti – akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, veřejné obchodní společnosti) jsou účetní jednotkou, tzn. **musí vést vždy účetnictví**, a to bez ohledu na výši obratu.

ÚLOHA

Úloha 3.2

Úkol: Rozhodněte o správnosti následujícího tvrzení:

Text	ANO	NE
1. Pan Dvořák podniká od r. 2018, kdy dosáhl obratu 15 mil. Kč, v r. 2019 měl obrat 27 mil. Kč, v r. 2020 obrat 20 mil. Kč.		
a) v roce 2020 může ještě vést daňovou evidenci		
b) v roce 2021 musí vést účetnictví		
c) v roce 2022 může vést opět daňovou evidenci		
2. Paní Malá (OSVČ) se v průběhu roku 2020 rozhodla, že dobrovolně povede účetnictví. Účetnictví musí vést až od 1. ledna 2021.		
3. Pan Novák je podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, jeho roční obrat byl 1,5 mil. Kč. Nemá povinnost vést účetnictví		
4. Společnost s ručením omezeným zahájila podnikání v roce 2020, kdy měla roční obrat 2 mil. Kč. Má povinnost vést účetnictví.		

SHRNUTÍ

Pokud roční obrat OSVČ je nižší než 25 miliónů korun a zároveň tato fyzická osoba není zapsána v obchodním rejstříku, ani neočekává splnění některé z uvedených podmínek v blízké době, potom je zpravidla pro podnikatele výhodnější vést daňovou evidenci.

3.2.2 Obsah daňové evidence

Daňová evidence je obdobou dříve používaného jednoduchého účetnictví. Neupravují ji však účetní přepisy, ale **zákon o daních z příjmů (§ 7b)**.

Zákon neupravuje, jak přesně se má daňová evidence vést. Jediným **požadavkem** na vedení daňové evidence je to, aby podnikatel zaznamenával údaje:

a) o příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně

b) o majetku a dlužích

- kniha pohledávek a závazků (dluhů)
- ostatní pomocné knihy